

Věc C-682/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

15. listopadu 2023

Předkládající soud:

Curtea de Apel Cluj (Rumunsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

25. října 2023

Žalobkyně:

E. B.SP. Z. O. O.

Žalovaná:

K. P.SP. Z. O. O.

Předmět původního řízení

Žaloba podaná ke Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži, Rumunsko), který je předkládajícím soudem, proti rozsudku, jímž Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži, Rumunsko) vyhověl námitce mezinárodní nepřislušnosti rumunských soudů ve sporu týkajícím se mimosmluvní a smluvní odpovědnosti mezi dvěma společnostmi založenými podle polského práva.

Předmět a právní základ předběžné otázky

Na základě článku 267 SFEU se žádá o výklad článku 25 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení č. 1215/2012“).

Předběžné otázky

1. Lze článek 25 nařízení č. 1215/2012 Evropského parlamentu a Rady [ze dne 12. prosince 2012] o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech vykládat v tom smyslu, že postupníkovi pohledávky vyplývající z dodavatelské smlouvy přiznává právo uplatnit doložku o příslušnosti obsaženou v této smlouvě vůči původní smluvní straně, pokud smlouvou o postoupení došlo v souladu s vnitrostátním právem použitelným na spor ve věci samé k převodu pohledávky a jejího příslušenství, nikoli však závazků vyplývajících ze smlouvy?

2. Je v takovém případě, jako je výše uvedený případ, pro určení příslušného soudu relevantní námitka strany, která podepsala doložku o příslušnosti, proti níž byla podána žaloba? Je nutný nový souhlasný projev vůle strany, která tuto doložku podepsala, a to před zahájením soudního řízení či souběžně s ním, aby postupník v postavení třetí strany mohl uplatnit doložku o příslušnosti?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Článek 267 SFEU;

Článek 25 a čl. 7 odst. 2 nařízení č. 1215/2012;

Rozsudek ze dne 7. února 2013, Refcomp SpA, C- 543/10, EU:C:2013:62;

Rozsudek ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide, C-352/13, EU:C:2015:335;

Rozsudek ze dne 28. června 2017, Leventis eVafias, C-436/16, EU:C:2017:497;

Rozsudek ze dne 18. listopadu 2020, DelayFix, C-519/19, EU:C:2020:933.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Články 361 až 363, 415, 416, 471, 472, 509 a 647 polského občanského zákoníku. Podle čl. 509 odst. 2 polského občanského zákoníku „spolu s pohledávkou přecházejí na nabyvatele i práva s ní spojená, zejména pohledávka na úroky z prodlení“.

Článek 1068 odst. 1 Codul român de procedură civilă (rumunský občanský soudní řád) stanoví, že „[v] majetkových věcech se strany mohou dohodnout na soudu příslušném k projednání skutečného nebo možného sporu vyplývajícího ze vztahu s přeshraničními důsledky. Smlouva může být uzavřena písemně, telegramem, dálnopisem, faxem nebo jiným komunikačním prostředkem, který umožňuje předložit písemný důkaz. Není-li dohodnuto jinak, je příslušnost zvoleného soudu výlučná.“

Článek 1071 Codul român de procedurã civilã (rumunský občanský soudní řád), podle něhož: „1. Soud, u něhož bylo zahájeno řízení, ověřuje z úřední povinnosti svou mezinárodní příslušnost, přičemž postupuje podle svých vnitrostátních pravidel o příslušnosti. Pokud shledá, že on ani žádný jiný rumunský soud není příslušný, návrh na zahájení řízení zamítne z důvodu, že s výhradou použití článku 1.070 nespadá do příslušnosti rumunských soudů. Rozhodnutí soudu lze napadnout u soudu vyššího stupně. 2. Mezinárodní nepřislušnosti rumunského soudu se lze dovolávat v kterékoli fázi řízení, a to i přímo v odvolacím řízení. Ustanovení článku 1.067 se použijí i nadále.“

Stručný popis skutkového stavu a věci v původním řízení

- 1 Dne 21. prosince 2021 E. B.SP. Z. O. O. (právnícká osoba podle polského práva; dále jen „E. B.SP.“ nebo „žalobkyně“) podala žalobu k Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži) proti společnosti K. P.SP. Z. O. O. (právnícká osoba založená podle polského práva; dále jen „K. P.SP.“ nebo „žalovaná“), již se domáhala, aby společnosti K. P.SP. bylo uloženo zaplatit částku 14 092 308 polských zlotých (PLN) z titulu náhrady škody, jakož i úroky z prodlení a další náklady vzniklé při vymáhání této částky, přičemž se dovolává mimosmluvní a smluvní odpovědnosti společnosti K. P.SP.
- 2 Společnost E. B.SP. totiž dne 24. března 2017 uzavřela se společností E.PL. (právnícká osoba založená podle polského práva) dodavatelskou smlouvu na přípravu pozemků nacházejících se v Polsku pro výstavbu továrny na dřevěné výrobky. Dne 24. července 2017 uzavřela společnost E. B.SP. se společností E.PL. smlouvu týkající se hlavních prací na výstavbě této továrny v Polsku. Dne 4. března 2017 společnost E.PL. uzavřela s E. S. A. (právnícká osoba založená podle rumunského práva) subdodavatelskou smlouvu na provedení prací. Dne 10. července 2017 E. S. A. uzavřela se společností K. P.SP. (právnícká osoba založená podle polského práva) následnou subdodavatelskou smlouvu na provedení prací. Všechny výše uvedené smlouvy se podle svých ustanovení řídily polským právem.
- 3 Dne 16. prosince 2021 společnost E. S. A. postoupila smlouvu ve prospěch E. B.SP., pohledávku spočívající v náhradě škody ve výši PLN 14 050 878,35, již E. S. A. údajně měla vůči společnosti K. P.SP., která údajně vznikla v důsledku nedostatků v plnění ze strany společnosti K. P.SP., co se týče závazků převzatých subdodavatelskou smlouvou sjednanou dne 10. července 2017.
- 4 Na podporu svých tvrzení se společnost E. B.SP. dovolávala se jak mimosmluvní odpovědnosti společnosti K. P.SP. (články 415 a 416 ve spojení s články 361 až 363 polského občanského zákoníku), tak smluvní odpovědnosti téže společnosti (články 471 a 472 ve spojení s články 647 a 361 až 363 polského občanského zákoníku) a, k odůvodnění svěřené příslušnosti Tribunalul Specializat Cluj, společnost E. B.SP. uplatnila doložku o příslušnosti obsaženou v subdodavatelské smlouvě uzavřené dne 10. července 2017 mezi společností E. S. A. a K. P.SP., na

jejímž základě by „případné spory řešil soud příslušný podle sídla dodavatele“. Společnost E. B.SP. na jedné straně tvrdila, že podle vnitrostátního práva rozhodného pro meritum věci, tj. podle čl. 509 odst. 2 polského občanského zákoníku, je nejen právním nástupcem pohledávky, ale i práv souvisejících s pohledávkou. Na druhou stranu odkázala na článek 25 nařízení č. 1215/2012.

- 5 Ve svém vyjádření k žalobě společnost K. P.SP. vznesla námitku mezinárodní nepřislušnosti rumunských soudů a prohlásila: (a) pokud jde o nároky založené na mimosmluvní odpovědnosti, čl. 7 bod 2 nařízení 1215/2012 (společnost K. P.SP. tvrdí, že k vytykané škodné události došlo v Polsku, takže příslušnost k projednání sporu mají polské soudy) a (b) pokud jde o nároky založené na smluvní odpovědnosti, že společnost E. B.SP. má ve vztahu ke smlouvě, do které byla vložena doložka o příslušnosti, postavení třetí strany, a že její postavení postupníka jí nedává právo dovolávat se této doložky.
- 6 Rozsudkem ze dne 19. prosince 2022 Tribunalul Specializat Cluj (specializovaný soud v Kluži) vyhověl námitce mezinárodní nepřislušnosti, již vznesla společnost K. P.SP. a následně zamítl odvolání, protože nespadlo do příslušnosti rumunských soudů.
- 7 Dne 11. dubna 2023 podala společnost E. B.SP. proti tomuto rozsudku opravný prostředek ke Curtea de Apel Cluj (odvolací soud v Kluži, Rumunsko).

Hlavní argumenty účastnic původního řízení

- 8 Žalobkyně tvrdí, že podle čl. 509 odst. 2 polského občanského zákoníku v případě smlouvy o postoupení pohledávky spolu s pohledávkou přecházejí na nabyvatele i práva s ní spojená, zejména pohledávka na úroky z prodlení, přičemž zdůrazňuje, že postoupení pohledávky znamená převod pohledávky do majetku postupníka/kupujícího, nikoli však převod závazků postupitele vůči postoupenému dlužníkovi. Připomíná rovněž, že podle judikatury polského Nejvyššího soudu dochází spolu s postoupenou pohledávkou také k převodu práv s touto pohledávkou spojených, včetně možnosti podat žalobu k soudu uvedenému v dohodě o příslušnosti.
- 9 Společnost E. B.SP. odkazuje na zásady vypracované judikaturou Soudního dvora k výkladu článku 25 nařízení č. 1215/2012, tedy rozsudky ve věcech C-543/10, C-352/13, C-519/19 a C-436/16. Dále uvádí, že účelem doložky o příslušnosti je určit příslušnost soudu, u něhož bude podána žaloba v případě existujícího nebo potenciálního sporu, v souladu s vůlí stran, a že kritéria, která Soudní dvůr ukládá prostřednictvím své judikatury v rámci ověření, jež musí vnitrostátní soud provést, aby určil účinnost doložky o příslušnosti, jsou alternativní a představují souhlas třetí strany nebo nástupnictví třetí strany do práv a povinností původního dodavatele.
- 10 Žalobkyně se domnívá, že přistoupení třetí osoby k doložce o příslušnosti, bez ohledu na okamžik, kdy s ní vysloví souhlas, postačuje k tomu, aby tato doložka

byla účinná, a že smluvní strana již nemusí učinit nový souhlasný projev vůle, neboť je touto doložkou vázána již od okamžiku jejího přijetí. Vnitrostátní soud proto již nemusí zkoumat nahrazení původní smluvní strany vstoupením třetí strany do práv a povinností, přičemž takové zkoumání se vyžaduje jako podpůrné a alternativní kritérium pro ověření účinnosti doložky o příslušnosti.

- 11 Žalobkyně dále tvrdí, že rozsudky ve věcech C-543/10, C-352/13 a C-519/19 měly jiné skutkové předpoklady než rozsudky ve věci v původním řízení, neboť v těchto věcech třetí osoba jednala proti smluvní straně, která podepsala smlouvu, podle obecných pravidel o příslušnosti, a smluvní strana, která podepsala smlouvu, v níž byla uvedena doložka o příslušnosti, tuto doložku využila v neprospěch třetí osoby. Současně ve věci C-436/16 byl spor zahájen stranou, která podepsala doložku o příslušnosti, proti třetí osobě, u soudu určeného na základě jiných pravidel než článku 25 nařízení 1215/2012 a třetí osoba, která neměla s touto doložkou žádnou souvislost, se jí dovolávala, aby zpochybnila příslušnost soudu, jemuž byl soud předložen. Na rozdíl od těchto věcí má žalobkyně ve věci v původním řízení postavení postupníka pohledávky vyplývající ze subdodavatelské smlouvy, v níž byla obsažena doložka o příslušnosti, a je tedy oprávněna dovolávat se této doložky k podání žaloby u soudu zvoleného stranami v původní smlouvě.
- 12 Společnost E. B. SP. zdůrazňuje, že nástupnictví třetí osoby do práv a povinností původní smluvní strany je relevantní jakožto podmínka, která podléhá použitelnosti doložky o příslušnosti, pokud ji smluvní strana, která doložku podepsala, namítá vůči třetí osobě, což vyžaduje vyjasnění otázky, zda je třetí osoba povinna dohodu o příslušnosti dodržovat. V řízení ve věci samé však třetí osoba není povinna dodržovat doložku o příslušnosti, ale naopak využívá práva dovolávat se této doložky, tedy práva, které jí náleží na základě účinků, jež má postoupení pohledávky podle vnitrostátního práva použitelného ve věci samé.
- 13 Konečně žalobkyně tvrdí, že veškerá judikatura Soudního dvora týkající se výkladu článku 25 nařízení č. 1255/2000 týkající se konosamentů (C-71/83, C-159/97, C-387/98), pojistných smluv (C-201/82) a obchodních smluv (C-214/89) podporuje názor, že dohody o příslušnosti se lze dovolávat i vůči třetí osobě, která vstupuje do práv a povinností smluvní strany, jež tuto dohodu podepsala, a že osoba, která není stranou smlouvy a která nabývá práva z ní vyplývající, se může dovolávat dohody o příslušnosti, přičemž souhlas udělený druhou stranou v době uzavření smlouvy stačí, pokud byl jasně vyjádřen ve smluvních podmínkách.
- 14 Žalobkyně ponechala na uvážení předkládajícího soudu, zda využije mechanismu žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce stanoveného v článku 267 SFEU, přičemž měla za to, že žádost o rozhodnutí o předběžné otázce je užitečná.
- 15 Žalovaná vyjádřila diametrálně odlišný procesní postoj než žalobkyně, když se soustředila na zásadu výkladu ustanovení článku 25 nařízení č. 1215/2012

s ohledem na zásadu autonomie vůle a charakter *intuitu personae* ve vztahu k doložce o příslušnosti.

- 16 Podle žalované může doložka o příslušnosti vyvolávat účinky pouze mezi smluvními stranami, nikoli vůči třetí osobě, a tento závěr vychází z charakteru *intuitu personae* dotčené doložky, která vyplývá z jednání mezi stranami a striktně se vztahuje k osobě smluvního partnera, s nímž byla sjednána. Vzhledem k tomu, že podle článku 25 nařízení č. 1215/2012 je hmotněprávní podmínkou platnosti doložky o příslušnosti výslovné uvedení právního vztahu, z něhož vyplývá případný spor, který má být řešen příslušným soudem, je nezbytné, aby mezi stranami sporu vždy existovala dohoda o příslušnosti, která musí být vzhledem ke své autonomní povaze posuzována odděleně od dané smlouvy. Jedním z argumentů v tomto ohledu je, že podle nařízení č. 1215/2012 je úprava dohody o příslušnosti v článku 25 nezávislá na otázce vnitrostátních právních předpisů o závazcích stran.
- 17 Společnost K. P.SP. rovněž poukázala na to, že pravidla článku 25 jsou založena na zásadě autonomie stran, jak je stanovena v bodě 19 odůvodnění nařízení č. 1215/2012, a poznamenala, že na základě této zásady se třetí osoba nemůže bránit dohodě o příslušnosti vůči straně, jež tuto dohodu podepsala, protože její souhlas s uvedenou dohodou byl vyjádřen z důvodu právního vztahu založeného s jejím smluvním partnerem a je omezen na její vztahy s tímto partnerem, a nikoliv s třetími osobami, které nabyly práva odvozená z původní smlouvy
- 18 Konečně žalovaná uvedla argument, že pravidlo obsažené v článku 25 nařízení č. 1215/2012 má povahu výjimky, a proto musí být vykládáno a uplatňováno restriktivně, přičemž případ uvedený v tomto ustanovení je, že mezi stranami existuje dohoda, na jejímž základě byla příslušnost projednat spor vyplývající z konkrétního právního vztahu dána soudu členského státu, takže je nezbytné, aby dohoda o příslušnosti pocházela od samotných stran sporu.
- 19 Žalovaná v zásadě nesouhlasila s předložením předběžné otázky Soudnímu dvoru a podpůrně formulovala čtyři otázky, které v zásadě zdůrazňují nezbytnost výkladu článku 25 nařízení č. 1215/2012.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 20 Předkládající soud konstatuje, že obě varianty výkladu článku 25 nařízení č. 1215/2012, které účastníci řízení uvedli, jsou pro konkrétní případ možné, kdy třetí osoba, která se dovolává doložky o příslušnosti, má postavení postupníka pohledávky odvozené ze smlouvy, v níž byla tato doložka obsažena, a podle vnitrostátního práva zvoleného jako *lex causae*, v projednávaném případě polského práva, přecházejí na postupníka pouze právo na pohledávku a související práva, nikoli povinnosti, k nimž byla zavázána původní smluvní strana.
- 21 Potíž pro odvolací soud při výkladu článku 25 nařízení č. 1215/2012 spočívá zejména v tom, že ačkoli třetí osoba, která je postupníkem, nenahradila zcela ve

všech právech a povinnostech smluvní stranu, která smlouvu postoupila, dovolává se doložky o příslušnosti, čímž uplatňuje právo vůči dlužníkovi, který tuto doložku podpisem smlouvy akceptoval.

- 22 Pokud jde o základ, jehož se žalobkyně dovolává za účelem uplatnění doložky o příslušnosti, totiž že podle vnitrostátního práva rozhodného pro věc samu spolu s pohledávkou na ni přešla související práva, předkládající soud uvádí, že i když kvalifikace práva na přístup k určitému soudu na základě dohody o příslušnosti jako akcesorického práva ve vztahu k postoupené pohledávce může být v zásadě rovněž otázkou spadající do působnosti pravidel vnitrostátního práva, nelze pominout skutečnost, že k uplatnění doložky o příslušnosti obsažené ve smlouvě došlo ze strany postupníka při výkonu práva, které je smluvně uznáno ve prospěch postupitele, a nikoli na základě povinnosti, kterou by postupník musel splnit.
- 23 Předkládající soud dále připouští, že nelze popřít, že důvod pro existenci právní úpravy doložky o příslušnosti obsažené v nařízení č. 1215/2012 je třeba hledat v zásadě autonomie smluvních stran, podle níž musí mít přednost shoda vůle stran o soudu příslušném pro současné nebo budoucí spory z konkrétního právního vztahu. Podle této zásady se dohoda o příslušnosti může vztahovat pouze na strany, které tuto dohodu uzavřely, a třetí osoba, i kdyby nabyla určitá práva na pohledávku vyplývající z příslušné smlouvy, se podle všeho nemůže dovolávat dohody o příslušnosti, která zavazuje pouze původní smluvní strany. Tento soud v tomto ohledu odkazuje na rozsudek Soudního dvora ve věci C-436/16 (body 35 až 37) a rozsudek Soudního dvora ve věci C-519/19 (body 42 až 44), v nichž se uvádí, že ověření souhlasu stran s doložkou o příslušnosti se musí týkat obou stran sporu, jak strany, která se této doložky dovolává, tak strany, vůči níž je tato doložka namítána, a souhlas osoby, která doložku podepsala, musí být posuzován ve vztahu k její protistraně ve sporu.
- 24 Pokud jde o rozsáhlou judikaturu Soudního dvora týkající se výkladu článku 25 nařízení č. 1215/2012 v některých úzce specializovaných oblastech, jako jsou konosamenty (C-71/83, C-159/97, C-387/98), pojištění (C-201/82) a společnosti (C-214/89), předkládající soud uvádí, že tento výklad je omezen na oblasti, na něž odkazuje.
- 25 Předkládající soud podotýká, že o kritériích vypracovaných judikaturou Soudního dvora pro to, aby byla doložka o příslušnosti účinná, bylo rozhodnuto ve věcech, v nichž tato doložka byla uplatněna vůči třetí osobě, která ji nepodepsala, a bylo rozhodnuto, že je třeba ověřit, zda tato třetí osoba vyjádřila souhlas v tomto smyslu, nebo pokud ne, zda vstoupila do všech práv a povinností stran, čímž převzala i povinnost dodržovat tuto doložku (věci C-543/10, C-352/13, C-519/19). Upozorňuje, že pouze ve věci C-436/16 se doložky o příslušnosti dovolávala třetí osoba. Ve věci v původním řízení však doložka o příslušnosti není uplatněna vůči třetí osobě, aby bylo v souladu s kritérii vypracovanými v judikatuře Soudního dvora ověřeno, zda vyvolává účinky.

- 26 Předkládající soudce proto považuje za užitečné vznést určité otázky, aby se objasnilo (1), jak vykládat článek 25 nařízení č. 1215/2012 v konkrétním případě, kdy se doložky o příslušnosti dovolává postupník, který na základě smlouvy o postoupení pohledávky získal práva vyplývající z původní smlouvy, do které byla vložena doložka o příslušnosti, stejně jako aspekt (a) zda je procesní postavení strany, která podepsala doložku o příslušnosti, relevantní pro to, aby byla tato doložka účinná či nikoli, a (b) zda k tomu, aby tato doložka, již se třetí strana dovolává, byla účinná, je nutný nový souhlasný projev vůle strany, která doložku podepsala.
- 27 Předkládající soud rozhoduje spor ve věci samé jako soud odvolací a vydané rozhodnutí je konečné.

PRACOVNÍ DOKUMENT